2026

Ploeterklas

De verrijkingsklas van basisschool Sancta Maria

Basisschool Sancta Maria

Schooljaar 2026-2027

Lager Onderwijs

1. Identificatie van de voorbeeldpraktijk

Deze voorbeeldpraktijk gaat over de 'ploeterklas', de externe verrijkingsklas van basisschool Sancta Maria (aanbod enkel voor lagere school).

Thema van de voorbeeldpraktijk

Klasexterne verrijking

Fase van het zorgcontinuüm

Verhoogde zorg (bv. verrijkingsklas)

2. Beschrijving van de voorbeeldpraktijk

Doelgroep

Wie behoort tot (uiteindelijke) doelgroep van de praktijk?

We hebben 5 ploeterklassen:

-één voor eerste en tweede leerjaar

-één voor elk ander leerjaar afzonderlijk

Doelgroep zijn de kinderen die, ondanks de aangeboden differentiatie in de klas, nog uitdaging te kort komen, of andere specifieke noden hebben die beter in de ploeterklas kunnen ingevuld worden dan in de reguliere klas. Deelnemen aan de verrijkingsklas is een stap die pas gezet wordt nadat eerst klasintern werd geprobeerd om aan de behoeften te voldoen.

Hoe wordt bepaald welke personen tot de doelgroep behoren?

Dit is pas stap 2 in ons stappenplan (stap hiervoor= compacten en verrijken). In de klas is er dus al een hele weg afgelegd vooraleer de ploeterklas ter sprake komt.

De kinderen die naar de ploeterklas gaan worden ofwel door de leraar opgemerkt (bv. aangeboden differentiatie blijkt nog steeds onvoldoende), ofwel geven de ouders dit aan. Wanneer er discussie zou zijn over of een kind al dan niet ploeterklas nodig heeft, wordt er een IQ-test gevraagd. In de meeste gevallen is dit niet nodig en gaan ze naar de ploeterklas zonder dat we een IQ-test vragen, omdat het duidelijk is. Grosso modo komt dit overeen met de kinderen die meer- of hoogbegaafd zijn.

Er is geen exacte ondergrens vastgelegd voor het nodige IQ om in te stappen in de ploeterklas, omdat we ook rekening houden met andere kindkenmerken (bv. zeer faalangstig => misschien is echte IQ een stuk hoger dan wat er uit de test komt). (bv. zeer goede werkhouding, kansarm milieu => misschien is het potentieel wel veel groter dan dat we nu zien).

Goede punten in de klas zijn geen voorwaarde, ook absolute onderpresteerders kunnen terecht in de ploeterklas. In dat geval zetten we alle argumenten op een rij en bekijken we of een deelname een meerwaarde kan zijn.

Soms geven we een kind ook de gelegenheid om deel te nemen aan meer dan één ploeterklas, bv. bij zeer asynchrone ontwikkeling, waardoor elke ploeterklas kan tegemoet komen aan een andere nood.

Contra-indicaties: kinderen die wel een hoog IQ hebben maar een bijkomende problematiek waardoor het moeilijk is om in dit systeem te functioneren (komt zeer zelden voor, dit is bij ons 2 x op 10 jaar tijd gebeurd). We geven hen de kans om te proberen, maar vaak lukt het niet. Zij krijgen eerder zelfstandig extra uitbreidingswerk in de klas of een individuele aanpak met een vrijwilliger of leerkracht.

Zijn er intermediaire doelgroepen? Zo ja, welke?

Intermediaire doelgroep zijn de klasleraren en zorgcoördinatoren. Zij moeten immers ook voldoende achtergrondkennis hebben om correct te kunnen beoordelen wie ze doorverwijzen naar de ploeterklas en wie niet.

Betrokkenheid doelgroep

Ja, de deelnemende leerlingen zijn betrokken bij de doorontwikkeling.

-Door van tijd tot tijd de kinderen te bevragen over hun mening over het bestaande aanbod (Moeilijk of makkelijk? Werkmethode ok? Wat was leuk of niet leuk, nuttig of niet nuttig?) kregen we nuttige input om het aanbod bij te sturen.

-Kinderen mogen ook voorstellen doen voor thema's of onderwerpen.

-In 2025 voerden we een effectiviteitsonderzoek uit om na te gaan of de doelen die wij voor ogen hebben ook echt worden bereikt volgens de kinderen, en in welke mate. Op basis van deze resultaten gaan we weer verdere aanpassingen doorvoeren.

Doel

Hoofddoel

-Contact met ontwikkelingsgelijken: vriendschappen uitbouwen, samenwerken in een groep waarin je niet 'de sterkste' bent,…

-Schoolmoeheid en demotivatie tegengaan door les te kunnen krijgen op eigen niveau en tempo, over onderwerpen die hen boeien, in een groep waar je kan functioneren tussen ontwikkelingsgelijken. Ervaren dat leren leuk en boeiend kan zijn.

-Werken aan de vaardigheden die onvoldoende in de klas ontwikkeld worden doordat ze ze daar niet zo vaak nodig hebben: omgaan met falen, leren dat je ook iets kan leren via vallen en opstaan en niet alleen door het van de eerste keer te kunnen, groeigerichte mindset ontwikkelen, leren studeren, ervaren hoe het is om les te krijgen op hoger niveau en tempo waardoor je toch meer vaardigheden moet aanspreken,…

Subdoelen

Voor kinderen die uit minder stimulerende thuismilieus komen , kan het aanbod van de ploeterklas hen ook meer inhoudelijke bagage geven (waar ze vaak een sterke honger naar hebben) en een opstapje zijn om te integreren in een groep ontwikkelingsgelijken ondanks hun sterk verschillende achtergrond.

Aanpak

Algemene opzet van de voorbeeldpraktijk

-Ploeterklas start de tweede week van het schooljaar, zodat de kinderen eerst wat tijd krijgen om de klasroutines te leren kennen, maar anderzijds ook zo snel mogelijk voldoende uitdaging krijgen.

-Kinderen stappen in zodra het nodig is (kan in eender welk leerjaar van de lagere school, op eender welk moment van het jaar), zie ook 2.1.

-Ze komen 1x per week voor 2u (jongste groepen) à 2u30 (oudste groepen) naar de ploeterklas. In de gewone klas worden ondertussen herhalingslessen gegeven of lessen over onderwerpen die de ploeterklassers vlot zelfstandig kunnen inhalen/ waarbij werk inhalen niet nodig is.

-Tijdens de toetsenperiode in juni (twee weken waarin er zeer veel herhaling wordt gegeven in de klas) mogen de ploeterklassers van L5 en L6 meerdere dagen komen zodra ze klaar zijn met hun toets.

Concrete inhoud van de voorbeeldpraktijk

Eerste tot vierde leerjaar:

-Cursus mindset

-Uit de comfortzone komen/ vaardigheden trainen door o.a. kennismaking met andere talen, denksportopdrachtjes en breinbrekers, deelname Kangoeroewedstrijd, bundels van Sikkepit, schaken, programmeren in Scratch, sporadische projecten zoals 'Wetenschap op stap' of Filosofiedemo, creatief denken via 'outside the box' opdrachten,...

-Praktische vaardigheden aanleren die ze nadien veel nodig gaan hebben voor zelfstandig uitbreidingswerk in de klas: leren werken met laptop, leren documenten en presentaties maken, efficiënt leren opzoeken op Google, je weg leren vinden in moeilijke teksten en daaruit filteren wat jij nodig hebt.

-Werken rond reflecteren en evalueren

Vijfde en zesde leerjaar:

-Cursus mindset

-Uit comfortzone komen/ vaardigheden trainen door o.a. deelname Kangoeroewedstrijd en Junior STEM Olympiade, denksportopdrachtjes en breinbrekers, bundels van Sikkepit, programmeren in Scratch, sporadische projecten zoals 'Wetenschap op stap', creatief denken via 'outside the box' opdrachten...

-Studievaardigheden trainen: cursus Spaans (met vooral klemtoon op leren leren) , cursus leren leren,…

-Werken rond reflecteren en evalueren

Evaluatie:

-Eerste tot en met vierde leerjaar: zij krijgen enkel smileys + tekstje op rapport, dat aangeeft hoe hun inzet en betrokkenheid is. Over prestaties wordt niet gepraat, enkel over de uitdaging durven aangaan, doorzetten, werkhouding, vaardigheden,…

-Vijfde en zesde leerjaar: zelfde als hierboven, behalve voor de opdrachten Spaans. Die worden wel apart gequoteerd met punten. Maar kinderen krijgen de kans om een toets twee keer te doen, en enkel de beste punten komen op het rapport. Aantal testen met punten hangt af van kind tot kind: sommige kinderen hebben een prima inzet zonder testen (en krijgen dus zelden een toets), anderen schieten pas in actie als de punten op

het rapport komen of hebben nood aan punten als bevestiging dat ze goed bezig zijn (en krijgen dus elke week een overhoring).

3. Uitvoering

Materialen

Voor de uitvoering:

-Lokaal

-Heel wat methodes:

-kant en klaar (plus), het oude museum

-Juan Y Rosa

-denksportboekjes

-schaakspullen en schaakhandleiding ‘stappenmethode’

-boekjes van vierkant voor wiskunde en sikkepit

-outside the box

-cursussen mindset

-...

-Een minilaptopje per kind (dit is echt essentieel, je kan wel af en toe een week zonder, maar er zijn heel veel lessen waarbij dit onontbeerlijk is)

Voor de werving en evaluatie van ploeterklassers gebruiken wij geen specifieke materialen.

Opleiding en competenties van de uitvoerders

De CSF coach van onze school heeft jarenlang bijscholingen rond CSF gevolgd en op basis daarvan de huidge werking van de ploeterklas opgebouwd. Binnen de school werd veel van deze expertise met het hele team gedeeld.

Ondertussen worden de ploeterklassen niet meer begeleid door de CSF coach, maar door een andere leerkracht (één persoon die alle ploeterklassen leidt).Deze persoon bouwt verder op de manier van werken die oorspronkelijk door de CSF coach werd uitgebouwd. Er is ook regelmatig overleg met de CSF coach over de aanpak en bijsturing.

Randvoorwaarden

- Lokaal

- Enkele lesuren om iemand aan te stellen. Je kan ev. beginnen met vrijwilligers (ouders?), maar om de continuïteit en een aangepast aanbod te verzekeren heb je ook echt een leerkracht nodig. We zijn zelf gestart met één groepje kinderen, maar naarmate de leerkrachten meer ervaring krijgen in het identificeren van kinderen die uitbreiding nodig hebben, neemt het aantal kinderen toe dat ze detecteren (en ook het aantal zij-instromers van andere scholen) en kan het nodig zijn meerdere groepen te vormen.

-Leerkracht verrijkingsklas heeft ook achtergrondkennis nodig van cognitief sterk functioneren /hoogbegaafdheid, om de uren op een goede manier in te vullen. Dus opleiding of zelfstudie is noodzakelijk.

-Ook voor de selectie van de kinderen die mogen deelnemen is wel wat achtergrondkennis nodig bij de klasleraren en de zorgcoördinatoren, dus ook bij hen is opleiding nodig.

-Er is ook voldoende goede wil nodig van de klasleraren. In sommige scholen moeten kinderen alle leerstof die ze misten in de klas (omdat ze op dat moment in de verrijkingsklas zaten) achteraf inhalen, dat werkt zeer demotiverend. Door een gepaste keuze van de leerstof op het tijdstip van de verrijkingsklas is dit echt niet nodig. Ook dit kan je bekomen via opleiding.

Kosten

-Wij zijn zelf gestart met 2 lesuren per week. Naarmate onze werking bekender werd, werd de groep kinderen groter (momenteel 40 kinderen) en hebben we dit uitgebreid tot 15 lesuren per week.

-Materiële kosten: wij zijn gestart met een zeer klein budget. Veel materiaal (smartgames, Engelse Lotto, boekjes in andere talen,...) komt van rommelmarkten, tweedehandsbeurzen, kringloopwinkels en goedkope winkels zoals Boekenvoordeel en Aldi. Op internet vind je ook massa's lesmateriaal terug, dus het is niet nodig om direct te investeren in veel methodes, maar wel in achtergrondkennis voor de leerkracht.

In de loop der jaren hebben we wel wat aangekocht (materiaal met * = elk jaar opnieuw aan te kopen). Enkele voorbeelden:

- Werkboek mindset van Talentenlab (69.15 euro of 71.15 euro voor de versie voor de oudere kinderen)
- Cursus Spaans 'Juan y Rosa' (leerboek 28.5, werkboek* 34.5, cd's 30, oplossingenboek 14.5 euro)
- Boekjes van 'outside the box' (3x 29.5 euro),
- Bundeltjes van Sikkepit (10 à 12 euro per onderwerp)
- Wisschriften van vierkant voor wiskunde (6 euro per werkboekje*, 4,25 euro voor de oplossingenbundel)
- Wat wel vrij essentieel is, is de aankoop van enkele laptops (minstens één per twee kinderen).

4. Onderbouwing

Verantwoording

De ploeterklas heeft als eerste doel leerlingen regelmatig **in contact te brengen met ontwikkelingsgelijken**. Voor sommige leerlingen biedt de reguliere klascontext beperkte mogelijkheden om samen te werken met leeftijdsgenoten die vergelijkbare interesses, leerbehoeften of cognitieve kenmerken vertonen. Door leerlingen samen te brengen in een aparte leeromgeving wordt beoogd hun sociale verbondenheid te versterken en kansen te creëren voor samenwerking, interactie en het opbouwen van betekenisvolle relaties.

Uit onderzoek blijkt dat contact met ontwikkelingsgelijken een belangrijke meerwaarde kan hebben voor CSF leerlingen. Dergelijke contacten kunnen bijdragen aan een groter gevoel van herkenning en verbondenheid en kunnen gevoelens van anders-zijn of sociaal isolement verminderen (Hornstra, 2023). Daarnaast wordt in de literatuur benadrukt dat CSF sterke leerlingen nood hebben aan interactie met peers die vergelijkbare ontwikkelingskenmerken vertonen (Bakx et al., 2020).

Verder wijzen Lavrijsen en Verschueren (2021) erop dat contact met ontwikkelingsgelijken kansen biedt voor sociaal-emotionele ontwikkeling, onder meer doordat leerlingen zich gemakkelijker aanvaard kunnen voelen

en duurzame vriendschapsrelaties kunnen opbouwen. Vanuit deze inzichten wordt de ploeterklas ingezet als een context waarin sociale interactie tussen ontwikkelingsgelijken doelgericht wordt gefaciliteerd.

Ten tweede heeft de ploeterklas als doel **schoolmoeheid en demotivatie tegen te gaan** door leerlingen uitdagende leeractiviteiten aan te bieden die aansluiten bij hun cognitieve niveau, leertempo en interesses. Daarnaast biedt de ploeterklas kansen om te ervaren dat leren zowel uitdagend als boeiend kan zijn.

Onderzoek naar verrijkings- en plusprogramma's toont aan dat dergelijke initiatieven een positieve invloed kunnen hebben op de motivatie van cognitief sterke leerlingen (Hornstra, 2023). Leerlingen die deelnemen aan klasexterne verrijking rapporteren vaak meer leerplezier en een positievere houding ten opzichte van school dan vergelijkbare leerlingen die geen verrijkingsaanbod krijgen (Gubbels et al., 2014; Rogers, 2007). Bovendien wijzen verschillende auteurs erop dat het aanbieden van voldoende uitdaging, autonomie en aansluiting bij interesses belangrijke voorwaarden zijn voor het bevorderen van motivatie, welbevinden en betrokkenheid bij het leren (Barbier et al., 2021; Soenens et al., 2021). Vanuit deze inzichten wordt de ploeterklas ingezet als een aanvullende leeromgeving die de motivatie en het engagement van leerlingen ondersteunt.

Ten derde heeft de ploeterklas als doel **vaardigheden te ontwikkelen die in de reguliere klascontext niet altijd expliciet aan bod komen**, zoals omgaan met uitdaging en fouten maken, doorzettingsvermogen, groeigericht denken (growth mindset), zelfreflectie en studievaardigheden. Binnen de verrijkingsactiviteiten worden leerlingen geconfronteerd met complexe opdrachten die inspanning, volharding en het inzetten van nieuwe strategieën vereisen. Zo leren zij dat leren een proces is van proberen, bijsturen en groeien, eerder dan iets onmiddellijk te kunnen.

De wetenschappelijke literatuur ondersteunt het belang van dergelijke vaardigheden voor cognitief sterke leerlingen. Volgens Dweck (1999) hangt een groeimindset, waarbij intelligentie en talent als ontwikkelbaar worden beschouwd, samen met meer inzet, doorzettingsvermogen en gunstiger leeruitkomsten. Ook binnen het onderwijs aan cognitief talentvolle leerlingen wordt het belang benadrukt van het expliciet werken aan opvattingen over intelligentie, leren en inspanning (Bakx et al., 2020). Daarnaast bieden uitdagende leerinhouden op een hoger niveau en tempo meer kansen om kritisch denken, probleemoplossend vermogen en zelfregulatievaardigheden te ontwikkelen (Bakx et al., 2020).

Tot slot toont onderzoek aan dat cognitief talent voorkomt in alle sociale groepen, maar dat leerlingen uit gezinnen met een lagere sociaaleconomische status minder vaak worden geïdentificeerd voor verrijkings- en hoogbegaafdheidsprogramma's. Verschillende studies wijzen op een onderrepresentatie van deze leerlingen, onder meer als gevolg van ongelijke ontwikkelingskansen en identificatieprocedures die hun potentieel niet altijd zichtbaar maken (Long et al., 2023).

Vanuit een gelijkeonderwijskansenperspectief wil de ploeterklas bijdragen aan het herkennen en **ontwikkelen van cognitief talent bij een diverse groep leerlingen**. Door talent breed te signaleren en uitdagende leerervaringen aan te bieden, beoogt de ploeterklas ook leerlingen uit minder stimulerende thuismilieus kansen te geven om hun potentieel verder te ontwikkelen en aansluiting te vinden bij ontwikkelingsgelijken. Hierbij worden hoge verwachtingen gekoppeld aan gerichte ondersteuning waar nodig (Tomlinson & Jarvis, 2014).

Samenvatting werkzame elementen

-Ploeterklas wordt niet aangeboden als enige vorm van differentiatie, maar bovenop de differentiatie in de klas (Verachtert, 2021). Naar de ploeterklas gaan is een volgende stap in het differentiatietraject die niet persé gezet wordt door elk kind dat uitbreiding krijgt.

-Genoeg achtergrondkennis bij leraren (Bakx & van Gerven, 2021; McCoach, 2007) om passend aanbod en passende aanpak te realiseren. Aanbod is niet willekeurig (‘wat leuke projectjes doen over een onderwerp dat ze nog niet kennen’ of ‘ wat smartgames spelen’) maar doelgericht, zodat het meer is dan enkel een leuk momentje tijdens de week.

-Concept wordt ook gedragen door de klasleraren, zodat zij rekening houden met het tijdstip van de verrijkingsklas, de leerstof die zij op dat moment aanbieden, en de planning van toetsen in de ploeterklas en toetsen in de klas goed af te stemmen op elkaar.

-Juiste selectie van leerlingen die instappen in de ploeterklas: enerzijds niet te snel deze stap nemen (dan komen er ook kinderen in terecht die er niet thuishoren) maar anderzijds ook geen kinderen over het hoofd zien die het wel nodig hebben maar dit niet zo duidelijk tonen.

Effectiviteitsonderzoek

Ankerscholen worden door het expertisecentrum begeleid om hun voorbeeldpraktijken onderbouwd te evalueren en bij te dragen aan gedeelde inzichten in wat werkt in onderwijs. In dit onderdeel van de rapportage beschrijft de school het onderzoeksdoel, de gehanteerde methode en de belangrijkste resultaten.

Doel

De ploeterklas heeft drie hoofddoelen:

1. Contact met ontwikkelingsgelijken stimuleren
2. Motivatie voor leren bevorderen, preventie van schoolmoeheid
3. Trainen van vaardigheden die deze doelgroep minder in de klas traint (leren studeren, doorzetten, omgaan met fouten maken,...) via oefenkansen en psycho-educatie.

Met het effectiviteitsonderzoek willen we nagaan in welke mate de ploeterklas erin slaagt deze doelstellingen te realiseren.

Onze onderzoeksvraag is: **"In welke mate worden de drie hoofddoelen van de ploeterklas bereikt?”**

Meer specifiek onderzoeken we:

- In welke mate leerlingen voldoende contact ervaren met ontwikkelingsgelijken.
- In welke mate de ploeterklas bijdraagt aan hun motivatie en welbevinden op school.
- In welke mate leerlingen vooruitgang ervaren in vaardigheden zoals doorzettingsvermogen, leren leren, omgaan met uitdagingen en fouten maken.

Op basis van de resultaten van dit onderzoek kunnen we nadien onze werking eventueel bijsturen.

Effectiviteit

Eerste empirische aanwijzingen

Methode

In totaal werden 22 leerlingen bevraagd, nl. de deelnemers aan de ploeterklassen van derde t.e.m. vijfde leerjaar (respectievelijk 6, 12 en 4 kinderen).

Er werd gebruik gemaakt van een survey, zie bijlage 1. De vragen werden opgesteld aan de hand van vier bestaande (gevalideerde) vragenlijsten en aangevuld met enkele extra vragen voor de topics die niet of

onvoldoende in deze vier lijsten aan bod kwamen. In de bijlage wordt ook aangegeven welke vraag uit welke vragenlijst komt.

De data werden verzameld door middel van een survey op papier, in elke deelnemende ploeterklas in groep afgenomen, in januari en februari 2025.

De verzamelde data zijn geanalyseerd met behulp van statistische berekeningen (gemiddelde, standaarddeviatie, effectgrootte en t-test). Bij de analyse werd gebruikgemaakt van Excel.

Om de kwaliteit van het onderzoek te waarborgen, werden verschillende strategieën toegepast, waaronder :

- Maximaal gebruik maken van gevalideerde vragenlijsten. Enkel voor de items waar er geen geschikte vragen voor werden gevonden hebben we zelf vragen opgesteld.
- De vragenlijst vooraf testen bij twee niet-deelnemende leerlingen, van dezelfde leeftijd, ook CSF kinderen (maar geen deelnemers aan de ploeterklas), met andere thuistaal. De items die minder duidelijk waren voor hen werden nadien wat anders verwoord.
- De groep werd zo groot mogelijk gemaakt, door drie ploeterklasgroepen te selecteren voor deelname.
- De bevraging werd afgenomen door iemand die geen les geeft aan deze kinderen (dus een 'neutrale outsider'), maar tegelijkertijd ook een insider omdat ze deze job wel jarenlang heeft gedaan.

Deze aanpak verhoogt de betrouwbaarheid en validiteit van de bevindingen.

Resultaten

De gemiddelde score ligt overal boven de vooraf bepaalde benchmark van 3,5/5.

Schaal	**Gemiddelde score**
Doorzetten	4,41
Omgaan met fouten maken	4,34
Studievaardigheden	4,15
Contact met ontwikkelingsgelijken	4,14
Hulp leren vragen	4,13
Omgaan met fouten maken	3,98
Vertrouwen dat je het kunt	3,84
Nadenken over hoe je een taak aanpakt	3,83
Mindset	3,60
Omgaan met feedback	3,59
Gemotiveerd zijn	3,51

Bij vier onderdelen is de score statistisch niet significant:

- mindset
- studievaardigheden trainen
- motivatie
- omgaan met feedback

Bij de andere zeven onderdelen is de score wel statistisch significant en is de effectgrootte in de meeste gevallen groot.

Conclusie en discussie

We kunnen concluderen dat we de beoogde doelen bereiken: alle gemiddelde scores liggen boven de benchmark van 3,5/5 en bij 7 van de 11 doelen zijn de resultaten statistisch significant.

De vragen rond 'contact met ontwikkelingsgelijken' waren allemaal zo opgesteld dat het duidelijk werd dat de ploeterklas de oorzaak was. Hier kunnen we dus concluderen dat dit een reële meerwaarde is van de ploeterklas. Ook de vragen rond motivatie peilen allemaal naar de impact van de ploeterklas.
Bij de items rond vaardigheden is het niet altijd duidelijk in welke mate de ploeterklas heeft bijgedragen tot deze score. Bij sommige items werd expliciet gepeild naar de impact van de ploeterklas ('Ik heb in de ploeterklas geleerd om eerst goed de opdracht te lezen.'), maar dit was niet overal het geval ('Ik vraag om hulp als ik iets niet kan'). Voor deze items kunnen we enkel afleiden dat onze deelnemers aan de ploeterklassen goed scoren op deze items, maar niet wat die goede scores juist veroorzaakt. Komt dit door de ploeterklas, of door de binnenklasdifferentiatie, of door het algemene CSF beleid op onze school, of… In welke mate spelen welke aspecten mee? Dit moet nog verder onderzocht worden.

Een voor-meting en/of een controlegroep zou ook helpend kunnen zijn om betere uitspraken te kunnen doen over evolutie of causaliteit.

We kunnen uit dit onderzoek de volgende conclusies voor de onderwijspraktijk trekken:

A. De deelnemers aan onze ploeterklas scoren goed tot zeer goed op de onderzochte items.
   Uit een eerdere bevraging in 2023 leerden we dat niet alleen de ploeterklas, maar ook andere beleidsonderdelen sterk gewaardeerd werden, zoals jaarversnellingen, vakversnellingen voor rekenen in eerste en tweede leerjaar, … Vermoedelijk hebben zij ook een impact op het behalen van deze scores.

B. De opgestelde vragenlijst kan inspirerend zijn voor andere scholen die met beperkte middelen toch effect willen meten, mits enkele bijsturingen op vlak van vraagstellingen, als je ook wil weten welke CSF-maatregelen bijdragen aan het bereiken van deze doelen. Niet alleen in de context van een verrijkingsklas, maar bv. ook voor binnenklasdifferentiatie, versnellingen,…

Highlights

- Kinderen samenbrengen in de ploeterklas om zo contacten met ontwikkelingsgelijken te faciliteren werkt. Dit aspect ervaren en waarderen de kinderen sterk.
- Ons CSF-beleid biedt voldoende trainingskansen om vaardigheden te trainen die bij deze doelgroep onvoldoende ingezet worden bij het reguliere klasaanbod.
- Welke componenten van het CSFbeleid welke bijdrage leveren, moet nog verder worden onderzocht.

5. Referenties

Bakx, A., Samsen-Bronsveld, E., & Hoogeveen, L. (2020). Top 20 principes uit de psychologie voor het onderwijs aan en het leren van creatieve, getalenteerde en begaafde leerlingen van de voor- en vroegschoolse educatie, het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs.

Bakx, A., & van Gerven, E. W.-H., A. (2021). Goed leraarschap voor begaafde leerlingen. In A. Bakx & E. W.-H. van Gerven, A. (Eds.), *Hoe dan?! Pakkend onderwijs voor begaafde leerlingen* (pp. 99-127). Pica.

Barbier, K., Struyf, E., & Donche, V. (2021). Wat werkt binnen en buiten de klas? Cognitief begaafde leerlingen ondersteunen op het vlak van motivatie, leren en presteren. In K. Verschueren, S.Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Het ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals.* (pp. 93-108). Acco learn

Dweck, C. S. (1999). Self-theories : their role in motivation, personality and development. Hove:Psychology Press.

Gagné, F. (2010). Motivation within the DMGT 2.0 framework. *High Ability Studies*, *21*(2), 81-99. https://doi.org/10.1080/13598139.2010.525341

Gubbels, J., Segers, E., & Verhoeven, L. (2014). Cognitive, socioemotional, and attitudinal effects of a triarchic enrichment program for gifted children. *Journal for the Education of the Gifted*, *37*(4), 378-397. https://doi.org/10.1177/0162353214552565

Hattie, J. (2011). *Visible learning for teachers. Maximizing impact on learning*. London: Routledge.

Hornstra, L. (2023). Effecten van de plusklas op motivatie. In *De Gids 2.0. Over begaafdheid in het basisonderwijs* leuker.nu.

Kim, M. (2016). *A meta-analysis of the effects of enrichment programs on gifted students. GiftedChild Quarterly, 60(2), 102-116.* https://doi.org/10.1177/0016986216630607

Kulik, J. A., & Kulik, C.-L. C. (1984). Effects of accelerated instruction on students. *Review of Educational Research*, *54*(3), 409-425. https://doi.org/10.3102/00346543054003409

Long, D. A., McCoach, D. B., Siegle, D., Callahan, C. M., & Gubbins, E. J. (2023). Inequality at the starting line: Underrepresentation in gifted identification and disparities in early achievement. AERA Open, 9. https://doi.org/10.1177/23328584231171535

McCoach, B. D. S., D. (2007). What predicts teachers' attitudes toward the gifted. *Gifted Child Quarterly*, *51*(3), 256–255.

Rogers, K. (2007). Lessons learned about educating the gifted and tealented a synthesis of the reasearch of educational practice.

Smeets, S. (2021). Groeperen en versnellen als interventie voor cognitief begaafde leerlingen. In K. Verschueren, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Ontwikkelen van Cognitief Talent. Handboek voor Onderwijsprofessionals.* (pp. 131-145). Leuven: Acco Learn

Soenens, B., Vansteenkiste, M., Boncquet, M., Sypré, S., Lavrijsen, J., & Verschueren, K. (2021). De rol van motivatie in het presteren en welbevinden van cognief begaafde leerling. In K.Verschueren, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals.* (pp. 48-70). Acco learn.

Tomlinson, C. A., & Jarvis, J. M. (2014). Case studies of success. *Journal for the Education of the Gifted*, *37*(3), 191-219. https://doi.org/10.1177/0162353214540826

van Gerven (Red.), *De gids: Over begaafdheid in het po en vo (eerste druk) (pp.143-153).* Nederland: Uitgeverij Leuker.nu

Verachtert, P. (2021). Compacten en verrijken voor cognitief begaafde leerlingen. In K. Verschueren, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals* (pp. 109–128). Acco learn

Verschueren, K., Lavrijsen, J., Sypré, S., Struyf, E., Vansteenkiste, M., Soenens, B., & Donche, V. (2021). Cognitieve begaafdheid en talentontwikkeling: een hedendaagse visie. In K. Verschueren, S. Sypré, E.

Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals.* (pp. 13-32). Leuven: Acco learn.

Verschueren, K., Sypré, S., Struyf, E., Lavrijsen, J. & Vansteenkiste, J. (2021). Het ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals. Acco learn

Bijlage 1: Survey

1= Zelf bedachte vragen

2= Lijst sociale aanvaarding

Het gaat om de schaal “Sociale aanvaarding” uit de PRIMA-vragenlijst (Driessen, Van Langen & Vierke, 2000).

Driessen, G., Van Langen, A., Vierke, H. (2000). Basisonderwijs: veldwerkverslag, leerlinggegevens en oudervragenlijsten. Basisrapportage PRIMA-cohortonderzoek (derde meting 1998-1999). Nijmegen: ITS Katholieke Universiteit Nijmegen.

3= Lijst Image onderzoek

4= Lijst behoeftebevrediging

Basic Psychological Need satisfaction and Frustration Scale (BPNSNS) (Vandenkerckhove et al., 2019) en Van der Kaap-Deeder, Vansteenkiste, Soenens & Mabbe (2017).

5= Lijst mindset

Je kan de vaste mindset van leerlingen meten met de schaal uit Dweck et al. (1995). Deze schaal werd in Talent uitgebreid met een aantal items om ook groeimindset te vatten.

Dweck, Carol S., Chi-yue Chiu, and Ying-yi Hong (1995). Implicit theories and their role in judgments and reactions: A word from two perspectives." *Psychological Inquiry 6*(4), 267-285.

A. Vragen over contacten met ontwikkelingsgelijken

Ik heb in de ploeterklas weinig vrienden of vriendinnen. (2)
Ik kan goed met de kinderen in de ploeterklas opschieten. (2)
Ik vind het leuk om met de kinderen in de ploeterklas om te gaan. (2)
De meeste kinderen in de ploeterklas gaan liever met elkaar om dan met mij. (2)
Ik vind het leuk om samen te werken met andere ploeterklassers. (1)
Samenwerken met de andere ploeterklassers vind ik niet zo fijn. (1)

B. Vragen over gemotiveerd geraken/blijven om te leren

Door de ploeterklas kom ik met meer plezier naar school.(3)
Door de ploeterklas heb ik meer motivatie gekregen voor school. (3)
Door de ploeterklas vind ik school minder saai. (3)
Door de ploeterklas doe ik beter mijn best op school.(3)

C. Vragen over oefenkansen voor vaardigheden

C1. kunnen doorzetten als het moeilijk is

Ik geef snel op als iets me niet lukt (1)
Als het moeilijk is, zet ik toch door. (1)

C2. fouten durven maken, hulp durven vragen, tegenslagen kunnen verwerken, kunnen omgaan met kritiek

Ik vraag om hulp als ik iets niet kan. (1)
Om hulp vragen vind ik vervelend. (1)
Als ik een fout maak, vind ik dat erg. (1)
Fouten maken hoort erbij als je iets wil leren.(1)
Ik laat de moed snel zakken als het niet lukt. (1)
Als iets niet lukt, probeer ik gewoon wat anders of vraag ik hulp. (1)
Ik vind het vervelend als de juf/meester tips geeft over hoe ik het beter kan aanpakken.(1)

Ik vind het lastig als de juf/meester veel opmerkingen bij mijn werk geeft.(1)

C3. kunnen nadenken over hoe je een taak maakt (zeker ook: opdracht goed lezen)
Onderdelen: taakinitiatie , doelgericht gedracht, flexibiliteit (flexibel omgaan met tegenslag), metacognitie (jezelf en de situatie overzien en evalueren), evaluatie
Ik heb in de ploeterklas geleerd om eerst goed de opdracht te lezen.(1)
Ik vergeet vaak om eerst de opdracht goed te lezen voor ik begin. (1)
Ik heb in de ploeterklas geleerd eerst een plan te maken vooraleer ik begin aan mijn opdracht. (1)
Ik denk eerst na over wat het best gaat werken vooraleer ik iets probeer.(1)
Als mijn eerste plan niet lukt, maak ik een ander plan. (1)
Als mijn plan niet lukt, geef ik het snel op.(1)
Ik denk regelmatig na over hoe ik bezig ben en stel mezelf de vraag 'is dit nog steeds de beste aanpak'? (1)
Ik merk achteraf vaak dat ik beter een andere aanpak had gebruikt.(1)
Ik check regelmatig of ik doe wat er gevraagd is.(1)
Het overkomt me vaak dat ik de opdracht niet helemaal uitvoer zoals het eigenlijk gevraagd is.(1)

C4. vertrouwen hebben dat je het goed kunt
Door de ploeterklas heb ik meer zelfvertrouwen gekregen.(3)
Ook bij een moeilijke opdracht lukt het me om mijn doel bereiken. (1)
Ik voel me onzeker over wat ik kan. (4)
Ik durf ook een moeilijke opdracht maken. (1)

C5. leren studeren (niet alleen begrijpen maar ook van buiten kennen)
Ik weet wanneer ik iets van buiten moet leren of wanneer het voldoende is om het te begrijpen. (1)
Ik ken het verschil tussen iets van buiten leren en iets begrijpen.(1)
Ik herhaal mijn Spaanse leerstof op verschillende dagen. (1)
Ik studeer Spaans enkel de avond voor de ploeterklas. (1)
Het lukt me om voldoende te studeren, ook als ik er eigenlijk geen zin in heb. (1)

C6. Mindset
Je kan niet zoveel veranderen aan hoe slim je bent. (5)
Slim zijn is een eigenschap van jezelf waar je niet erg veel aan kan veranderen. (5)
Je kan veel bijleren en beter worden op school door hard te werken.(5)
Om iets te leren moet je vooral veel oefenen en jezelf trainen.(basisidee uit 5, maar verwoording aangepast)

Het eindresultaat is de volgende survey**:**

Bevraging ploeterklassers

Wat denk jij over de volgende uitspraken?
Als je helemaal NIET akkoord bent, zet je een kruisje bij 1. Als je helemaal akkoord bent, zet je een kruisje bij 5. Als je mening iets daartussen is, zet je een kruisje bij 2 (een beetje niet akkoord), 3 (neutraal), of 4 (een beetje akkoord).

1= helemaal niet akkoord **5= helemaal akkoord**

Uitspraak	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
Ik heb in de ploeterklas weinig vrienden of vriendinnen.					
Als iets niet lukt, probeer ik gewoon wat anders of vraag ik hulp.					
Door de ploeterklas kom ik met meer plezier naar school.					
Ik vraag om hulp als ik iets niet kan.					
Door de ploeterklas heb ik meer zelfvertrouwen gekregen.					
Ik heb in de ploeterklas geleerd om eerst goed de opdracht te lezen.					
Als mijn eerste plan niet lukt, maak ik een ander plan.					
Ik kan goed met de kinderen in de ploeterklas opschieten.					
Ik vind het vervelend als de juf/meester tips geeft over hoe ik het beter kan aanpakken.					
Door de ploeterklas heb ik meer motivatie gekregen voor school.					
Ik denk regelmatig na over hoe ik bezig ben en stel mezelf de vraag ‘is dit nog steeds de beste aanpak’?					
Als ik een fout maak, vind ik dat erg.					
Ik durf ook een moeilijke opdracht maken.					
Ik vind het leuk om met de kinderen in de ploeterklas om te gaan.					
Door de ploeterklas vind ik school minder saai.					
Je kan niet zoveel veranderen aan hoe slim je bent.					
Het overkomt me vaak dat ik de opdracht niet helemaal uitvoer zoals het eigenlijk gevraagd is.					
Om hulp vragen vind ik vervelend.					
Ik voel me onzeker over wat ik kan.					
Om iets te leren moet je vooral veel oefenen en jezelf trainen.					
De meeste kinderen in de ploeterklas gaan liever met elkaar om dan met mij.					
Ik vind het lastig als de juf/meester veel opmerkingen bij mijn werk geeft.					
Ik geef snel op als iets me niet lukt.					
Ik denk eerst na over wat het best gaat werken vooraleer ik iets probeer.					
Als mijn plan niet lukt, geef ik het snel op.					

Ik vind het leuk om samen te werken met andere ploeterklassers.					
Door de ploeterklas doe ik beter mijn best op school.					
Fouten maken hoort erbij als je iets wil leren.					
Ik vergeet vaak om eerst de opdracht goed te lezen voor ik begin.					
Ik merk achteraf vaak dat ik beter een andere aanpak had gebruikt.					
Ook bij een moeilijke opdracht lukt het me om mijn doel bereiken.					
Je kan veel bijleren en beter worden op school door hard te werken.					
Samenwerken met de andere ploeterklassers vind ik niet zo fijn.					
Als het moeilijk is, zet ik toch door.					
Ik laat de moed snel zakken als het niet lukt.					
Ik heb in de ploeterklas geleerd eerst een plan te maken vooraleer ik begin aan mijn opdracht.					
Ik check regelmatig of ik doe wat er gevraagd is.					
Slim zijn is een eigenschap van jezelf waar je niet erg veel aan kan veranderen.					
VOLGENDE UITSPRAKEN ZIJN ENKEL VOOR HET VIJFDE LEERJAAR					
Ik weet wanneer ik iets van buiten moet leren of wanneer het voldoende is om het te begrijpen.					
Ik herhaal mijn Spaanse leerstof op verschillende dagen.					
Het lukt me om voldoende te studeren, ook als ik er eigenlijk geen zin in heb.					
Ik studeer Spaans enkel de avond voor de ploeterklas.					
Ik ken het verschil tussen iets van buiten leren en iets begrijpen.					